

NYE VEJE - NYE ARBEJDSÅR

Af Erling Høegh

Kære landsmænd.

Et årsskifte er som opbruddet før en rejse. Man er lidt vemodig og eftertænksom, fordi man står overfor at forlade noget. Og man er spændt, forventningsfuld og måske lidt usikker, fordi noget nyt og ukendt ligger forude. Vore forfædre kendte det, når de drog ud på deres lange rejser med slæde eller konebåd. Og i vore dage kendes det af hundreder af hjem i Grønland, når navnlig ungdommen drager ud for at dygtiggøre sig.

Når vi tager afsked med 1967, det gamle år, her på det nye års første dag, har hvert hjem i Grønland sine særlige ting at tænke tilbage på. For det er jo sådan, at der kan ske nok så meget ude i verden, nok så meget i den politiske verden her i vort eget land, – det, der først og fremmest trænger sig på for den enkelte, er jo alligevel det, der angik ens eget hjem og ens egne kære. Her i denne time ved årsskiftet rykker vi ligesom sammen i Grønland, der er så stort, og hvor vi alligevel er så få og ofte føler os svage over for naturen og over for problemerne, som trænger sig på. Vi rykker sammen for i fællesskabet at hjælpe hinanden. Og vi tænker først og fremmest på dem, vi har mistet i året, der gik. I mange hjem står en plads tom i familiekredsen. Det kan være en far og ægtemand, det kan være en bror, en søster, en søn eller datter, der savnes. Det kan være en mor, der var hjemmets samlingspunkt, og som nu ikke er her mere. Hver af os vil have en eller flere, vi savner, og hvis navn vi nævner. Lad os da nævne dem, lad os være stille, mens vi ærer deres minde, og lad os tænke på, hvor meget hver eneste, der er borte, dog efterlod os af levende minder, af eksempel og af kærlighed. Kun den, der er glemt, er for alvor borte.

I sorgen og savnet er der ikke forskel på mennesker. Der er vi alle blot mennesker, og den ene er ikke bedre eller fornemmere end den anden. Når jeg gerne i dag vil nævne et enkelt navn, er det fordi det navn for mig rummer mindet om en god ven og en dygtig landsmand. Landsrådsmedlem Erik Egede var en af dem, vi her i Grønland mistede sidste år.

Og nu begynder så rejsen ind i det nye år. Vi kan ikke se, hvad der venter os på rejsen, men vi kan forberede os bedst muligt til at komme frem.

Det kan ske først og sidst ved at stå sammen og skabe det samarbejde her i Grønland, der er den ene af to hoved-forudsætninger for, at rejsen kan gå, som den helst skulle. Der er i disse vanskelige år for Grønland mange ting, der kan tage vort mod og stjæle vore kræfter. Byrderne er store, – måske ikke så meget de materielle som de psykiske. Langt hårdere end de fleste udefra vel aner, ligger der et pres over hvert enkelt grønlandsk hjem. Vi taler ikke meget om det og klager ikke meget over det. Og det skal vi heller ikke gøre. Men når vi er os selv her i landet som nu, da det vintermørke Atlanterhav ligger mellem os og omverdenen og mellem os og vore landsmænd og venner i Danmark, har vi lov at sige til hinanden, at det er en vanskelig tid, en krævende tid, vi grønlændere gennemlever. Der er hjem, som for lange tider må tage afsked med deres unge. Der er hjem, som må overveje at flytte fra den plads, som slægten i generationer har kendt og har elsket. Der er nyt arbejde og nye vaner at lære, og der er fristelser at bekæmpe. Over for alt dette er sammenholdet i Grønland det første og bedste bolværk. Hvis vi i denne tid ser vort folkelige sammenhold opløses i strid, misundelse, sladder og gnaveri, da vil de tunge byrder blive endnu tungere, og de byrder, vi vanskeligt kan bære, blive uudholdelige. Men husker vi i alt og fremfor alt at holde sammen og hjælpes ad, vil vi komme raskere frem på vor rejse også i det nye år.

Enhver ved, at rejsen stiller store krav. Der kræves arbejde, ofte hårdt arbejde undervejs, – det er ingen fornøjelsestur. Men vi arbejder jo for at give vore børn og deres børn en bedre boplads. Lad os da gøre rejsen ind i 1968 til en rejse ind i en arbejdsdag, hvor vi tager tiden i agt, hvor vi ikke glemmer dem, der har vanskeligt ved at følge med, hvor vi passer på de svage og hjælper dem, og hvor vi henter inspiration af de stærkes eksempel. Lad os også, som det var skik hos vore forfædre, hente nye kræfter ved den fælles glæde over det, der er vort, i vore salmer og sange og fortællinger. Lad arbejdet være aldrig så hårdt undervejs, – vi behøver ikke at spare hverken på det glade hjælpsomme smil over for en, der har brug for det, eller spare på den hjertelige lystighed, der kan kaste solskin over mange grå dage. Og lad os navnlig ikke glemme, at selve det at gøre et stykke arbejde, som det skal gøres, villigt, ansvarsbevidst og nøjagtigt, rummer en glæde og tilfredshed. På en arbejdsplads er den ene ikke mere uundværlig end den anden. Det, der tæller, er arbejdet og dets udførelse, og er der blot en, der svigter, bliver slutresultatet ikke, som det bør være.

Som det er blandt mennesker på en arbejdsplads, er det også på den politiske arbejdsplads og dermed også i forholdet mellem Grønland og Danmark. Vi har nu gennem det politiske systemskifte i landsrådet sidste år erobret endnu en skanse. Hvad landsrådet angår, kan vi nu med stolthed sige, at det står til os at lede landet, for lyd-

Landsrådsformand Erling Høegh.

hørheden over for landsrådets ord er stor i Danmark. Til gengæld må vi se i øjnene, at er landsrådets ord ukloge, så vil rådet og Grønland tabe i anseelse. Så sætter vi det over styr, der er vundet. Som det nu er blevet, kan vi ikke længere, når noget går galt eller mindre godt, hviske til hinanden, at det sikkert er de andres skyld. Nu har vi ansvaret. Og som landsrådet har fået større ansvar, er kommunerne ved at få større ansvar. Det vil sige, at hver enkelt af os, hver eneste voksen grønlænder i dag og på

rejsen ind i det nye års arbejdsdage, står med hænderne fulde af opgaver og skuldrene tyngtet af ansvar. Der er mange, som vil lægge mærke til, hvordan vi bærer dette ansvar. Enhver, der svigter, sætter en plet på Grønlands ære. Enhver, der husker sit ansvar og gør sit arbejde på rigtig måde, kaster glans over Grønlands navn og hjælper os fremad.

Landsrådet har under sit lange møde i sommer og under mange og lange forhandlinger i København nu i efteråret søgt at vise en ny vej. Vi har ment det rigtigt at pege på arbejdets vej og på det grønlandske medarbejderskabs vej. Vi har erklæret os rede til i stigende grad at bære vor del af byrderne ved Grønlands nytid, også økonomisk.

Jeg har sagt, at den ene hoved-forudsætning for, at vor rejse ind i det nye år bliver lykkelig, er, at vi husker sammenholdet her i Grønland. Den anden forudsætning er, at vi bevarer og udbygger det dansk-grønlandske sammenhold. Men når det siges, må det blive til mere end smukke ord, der kan bruges i festtaler og ved konge- og ministerbesøg. Vi kan gøre vort til, at det bliver en levende realitet ved at sætte skulderen til læsset og bære vor del af byrderne. Den danske stat anvender nu meget store beløb i Grønland, selvom der er visse økonomiske vanskeligheder i Danmark som i så mange andre europæiske lande. Mener vi det ærligt med samarbejdet med vore danske landsmænd, mener vi virkelig, hvad vi siger, når vi taler om slægtskab og skæbnefællesskab med danskerne, så må vi også forstå, at tiden nu er inde til selv at tage økonomisk medansvar, og at tiden ikke er inde til at stille store nye økonomiske krav til statskassen. I Danmark må borgerne vise den samme tilbageholdenhed.

Imidlertid er der jo så store opgaver heroppe, at vi vanskeligt kan se enden på problemerne og behovene. Men vi kan ved at spare op og sætte pengene i vore egne banker og sparekasser hjælpe med til at skaffe penge til mange opgavers løsning. Og vi kan ved at finde nye veje få mere ud af de store beløb, som Danmark stiller til vor rådighed. Jeg tænker på en ting som boligbyggeriet. Vi ved allesammen, at vi mangler hundreder af boliger her i Grønland på trods af det store byggeri. Tag over hovedet og et hjem synes vi er en menneskeret. Landsrådet søger i denne tid at finde nye veje at gå i dette spørgsmål. Vi håber at kunne pege på vejen til at få flere boliger for de samme penge. Vi håber i landsrådet, at vore bestræbelser krones med held, og sker det, vil vi glæde os til at fortælle om det.

Vi håber også på andre områder at kunne pege på nye veje i Grønland. Samtidig med, at vi tænker med taknemlighed på fiskerne, fangerne og fåreholderne, på arbejderne i land og på de mange andre, der i kirke og skole, på kontorer og i butikker gør deres daglige indsats, og samtidig med at vi maner til samling om vore store traditionelle erhverv, vil vi søge frem til andre erhvervsmuligheder. Landsrådet er med økonomisk og moralsk støtte gået ind i minearbejde i nord og i hotelvirksomhed i syd. Vi har i en enig udtalelse i landsrådet peget på nødvendigheden af den størst mulige

indsats i mineraleftersøgning og senere mineraludvinding. Hvad udvindingen angår, håber vi først og fremmest på dansk-grønlandsk samarbejde, men ser også gerne et samarbejde med vore brødre i Norden. Norge og Sverige har store traditioner på dette felt. Kunne vi ikke tilstræbe *også* her det tættest mulige skandinaviske samvirke.

Hvad et grønlandsk turisterhverv angår, vil jeg sætte håbet til, at 1968 vil bringe nye resultater. Det må være muligt at få dette dejlige land åbnet for en indtægtsgivende turiststrøm. Men det vil kræve store investeringer i trafikforbindelser og hoteller, og det vil kræve reklame i Danmark og i det store udland. Hvorfor har vi endnu ikke i en filmserie beskrevet det vældige grønlandske landskab, sådan at mennesker verden over kan se, hvor enestående et land vi har, hvor smuk naturen er med vældige fjorde, blinkende is og endeløse, uberørte vidder.

I landsrådet håber vi på et godt og positivt arbejdsår. Og vi beder om, at borgerne overalt i Grønland vil komme til eller skrive til deres landsrådsmedlemmer med synspunkter og ønsker, der har noget med de store linier i udviklingen at gøre. Vi beder også om, at ingen vil holde sig tilbage i den offentlige debat, heller ikke med den sunde og positive kritik, som ingen kan undvære. Men vi beder også om forståelse for det politiske livs arbejdsform, som den må være i et demokrati, hvor man handler under ansvar over for borgerne, dem der arbejder og betaler. Vi er i landsrådet ikke mirakelmænd, der i en håndevending kan skaffe alt det til veje, som vi alle ønsker. Vi må ligesom danske politikere gå de lange forhandlingers vej, hvor synspunkterne bøjes mod hinanden i gensidig respekt. Vi har i dette efterår under vore forhandlinger i København mødt ligesom en ny tone. Man har langt fra snakket os efter munden, som der måske tidligere har været tendens til det. Der er talt åbent ud fra begge sider, ja, i nogle forhandlinger har tonen været næsten skarp. Men sådan forhandler man mellem mennesker, der betragter hinanden som voksne, og som respekterer hinanden. Vi er tilfredse med denne nye tone, for den betyder, at vi ikke mere anses for umyndige børn.

Vi er under forhandlingerne blevet opmærksomme på, at mange, mange problemer i Grønland er så indviklede, at man vanskeligt kan finde ud af dem. Det er der ikke noget mærkeligt eller mindreværdigt i. Det moderne samfund er så mangfoldigt at man overalt i de udviklede lande har igangsat tekniske og videnskabelige undersøgelser, som tilsigter at give politikerne så bredt og solidt et grundlag som muligt at træffe beslutninger på. Landsrådet har gennem snart mange år ved adskillige lejligheder bedt om at få igangsat eller rettere videreført sådanne videnskabelige og tekniske undersøgelser af forholdene og af udviklingen. Jeg har forstået, at der nu er ved at blive opbygget et center for samfundsforskning i de arktiske og subarktiske områder. Her vil videnskabsmænd søge at samle erfaringerne fra arbejdet og udviklingen i alle områderne omkring polarcirklen i Skandinavien og vel efterhånden også i Ca-

naada, USA og Sovjetrusland. Jeg finder det helt indlysende, at vi i Grønland må søge at drage nytte af dette arbejde, og at vi – hvor vore forhold særligt indbyder dertil – må bede dette center om at undersøge og analysere vore problemer.

Nu ved det nye års begyndelse går vore tanker til alle hjem i vort fælles rige, fra kongens slot på Amalienborg og til vore egne hjem i nord og syd og øst. Lad os indstille os på samarbejde, på sammenhold og på arbejde. Lad os ikke politisk røkke ved grundlaget for Grønlands placering i det danske rige. Lad os ikke ved misgreb sætte over styr på Christiansborg eller andre steder, hvad der gennem tiderne er vundet af velvilje og forståelse og respekt. Vi har brug for alle fløje af den danske politiske verden i vort arbejde. Lad os heller ikke flygte fra virkeligheden ved at snakke uden om problemerne og lave propaganda for selvstændighed, der ikke vil være til gavn for os, men som vil sønderrive århundredgamle forbindelser, uden hvilke vi vil stå uhjulpne og frændeløse. Og lad os ikke forfalde til mismod. Der er en digter, som har sagt noget i retning af dette: Er vinter nær, kan vår da være fjern. Det vil sige: Når alting ser sortest ud og vanskelighederne tårner sig op, da er man måske nærmest ved de lysere tider, det forår, der ligger bag enhver vinter og mørketid.

Lad os beslutsomt arbejde hver for sig og sammen, – så vil den rejse ind i det nye år, vi nu har begyndt, føre os nærmere det Grønland, vi gerne vil se vore børn tage i besiddelse og leve i.

Landsrådet ønsker alle i Grønland et godt og velsignet arbejdsår. Godt nytår til enhver.

Tale holdt i Grønlands Radio 1. januar 1968.